

TOOLKIT HELPT BIJ EVALUATIE AANPAK RADICALISERING

Foto: Inge van Mill

PRINT DIT ARTIKEL

NAAR HOME

26 januari 2016

AUTEURS: DIANNE VAN HEMERT, RON VAN WONDEREN, THEO MUSKEE

Een toolkit en een database met evaluatieresultaten kunnen professionals helpen om effectieve interventies tegen radicalisering te selecteren en te evalueren. Beide zijn ontwikkeld door het Europese project IMPACT Europe. In 2016 draait een pilot waarin de politie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam met veiligheidspartners toolkit en database testen.

Al jaren groeit het aantal programma's dat overheden, gemeenten, politie en andere instellingen ontwikkelen en uitvoeren om gewelddadige radicalisering te voorkomen. Helaas zijn de interventies in die programma's lang niet altijd gebaseerd op heldere uitgangspunten. Laat staan dat duidelijk is of ze effectief zijn in het tegengaan van gewelddadige radicalisering. Gedegen evaluaties van deradicaliseringsinterventies zijn nauwelijks voorhanden. Dit artikel beschrijft een lopend Europees project dat deze lacune wil opvullen.

AANPAK VAN GEWELDDADIGE RADICALISERING

[IMPACT Europe](#) is een onderzoeksproject binnen het onderwerp Security van het [Zevende Kaderprogramma](#) (KP7) van de Europese Unie. Het onderzoeksproject is gestart in 2014 en eindigt in 2017. Het doel ervan is om kennis op te bouwen over de aanpak van gewelddadige radicalisering. Welke programma's of interventies zijn effectief in het voorkomen daarvan?

[Veel onderzoeken en interventies hebben betrekking op radicalisering in brede zin](#)

Het consortium van IMPACT Europe bestaat uit 14 Europese partners. Daaronder onderzoeksinstituten TNO en Verwey-Jonker Instituut, maar ook de Universiteit van Milaan en het Poolse softwarebedrijf ITTI. De leiding van het consortium is in handen van het Engelse onderzoeksinstituut RAND Europe. Een bijzondere rol is weggelegd voor 4 partners die eindgebruikers zijn van de uiteindelijke resultaten. Dat zijn de nationale politie, eenheid Noord-Holland; het Engelse Radical Middle Way; Cultures

Interactive (Duitsland); en Sorø Kommune uit Denemarken.

De 3 belangrijkste eindresultaten in IMPACT Europe zijn:

1. een toolkit met evaluatiemethodologie;
2. een database van evaluatieresultaten;
3. een training voor gebruikers van de toolkit.

EVALUATIETOOLKIT EN DATABASE

Beoogd eindresultaat van het IMPACT Europe-project is een evaluatietoolkit en een state of the art-kennisdatabase. De toolkit is primair bedoeld om professionals te helpen om geschikte interventies te selecteren en implementeren en om deze te evalueren. Op deze manier wordt gewerkt aan goede praktijken die ook overdraagbaar zijn. Professionals worden dan ook in de gelegenheid gesteld al geëvalueerde programma's toe te voegen. De toolkit zal geschikt zijn voor gebruik door bijvoorbeeld lokale overheden, politie en eerstelijnsprofessionals, zoals onderwijs, jongerenwerk, reclassering en ggz. Maar ook andere stakeholders die een rol hebben in het vroegtijdig signaleren en tegengaan van gewelddadige radicalisering.

Het gebruik van de toolkit en de database vergroot bij professionals de kennis over:

- factoren die een rol spelen bij radicaliseringsprocessen;
- beschikbare interventies ten aanzien van gewelddadige radicalisering;
- evaluatieresultaten van interventies;
- methoden voor het ontwerpen, plannen, implementeren en evalueren van interventies.

De inventarisatie van radicaliseringsfactoren, interventies en evaluaties is in een systematisch gegevensbestand ingevoerd. Dat is op zo'n manier gebeurd dat professionals gemakkelijk kunnen zoeken naar informatie over interventies en evaluaties. Zij kunnen dat vanuit verschillende perspectieven en voor verschillende doeleinden doen.

ONTWIKKELINGEN RONDOM RADICALISERING

Om te komen tot deze eindresultaten is het eerste jaar onder leiding van TNO een inventarisatie gemaakt van de laatste ontwikkelingen rondom radicalisering (state of the art). Daarbij is relevante en actuele kennis verzameld op het gebied van:

- radicaliseringsfactoren;
- programma's en interventies gericht op het voorkomen en tegengaan van radicalisering;
- evaluaties van die interventies.

Het gaat daarbij om zowel wetenschappelijke inzichten en resultaten als rapporten en beschrijvingen van interventies direct van professionals. De kennis is opgeslagen in een database. Daardoor kunnen radicaliseringsfactoren, interventies en evaluaties met elkaar in verband gebracht worden. Veel onderzoeken en interventies hebben betrekking op radicalisering in brede zin in plaats van gewelddadige radicalisering. Daarom is deze inventarisatie generiek ingestoken.

INTERVENTIES

We vonden dat een grote hoeveelheid (meer dan 30 procent) van de recente interventies gericht is op islamitisch extremisme. De resterende interventies beogen met name rechts-extremisten en

links-extremisten als doelgroep. De interventies richten zich over het algemeen erop om de kennis en/of vaardigheden van de doelgroep te verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het vergroten van inzicht en bewustwording en het versterken van sociale vaardigheden. De meeste interventies die gericht zijn op preventie en mitigatie (matiging) van radicalisering, gebruiken educatieve activiteiten om kennis en vaardigheden te vergroten. Denk aan opleiding, dialoog en informatie-uitwisseling en in mindere mate sociale activiteiten, zoals met ouders en *peers* (leeftijdsgenoten).

specificeren en methoden Interventies gericht op rechts-extremisten hebben vaak 'disengagement' tot doel. Bijvoorbeeld Exit Deutschland, waarbij de doelgroep *wordt losgeweekt* van hun extremistische omgeving. De interventies die niet gericht zijn op een specifieke ideologie *streven vaker preventie na*. Zoals campagnes gericht op een groter publiek. De interventies voor rechts-extremisten lijken betere resultaten te boeken dan de interventies gericht op islamitisch extremisme.

Algemene interventies (dat wil zeggen, interventies die niet één bepaalde extremistische ideologie beogen) zijn gericht op individuen of groepen. Daarbij komen individuele en groepsprogramma's in min of meer dezelfde mate voor. Onder de interventies gericht op islamitisch extremisme is er daarentegen een sterke dominantie van individuele programma's. Dit zou kunnen wijzen op een tendens om radicalisme in sommige gevallen als een persoonlijk probleem te zien – in het bijzonder in het geval van islamitisch extremisme. En als sociaal of maatschappelijk probleem in andere gevallen.

EMPIRISCH BEWIJS

Het onderzoek naar evaluatie binnen het domein van de interventies tegen radicalisering laat zien dat er een gebrek is aan empirisch bewijs. Studies specificeren vaak geen methoden of instrumenten. 64 procent van de evaluaties van deradicalisering was van lage kwaliteit in de ogen van het IMPACT Europe-consortium. Met andere woorden, het grootste gedeelte van de (weinig) evaluaties die worden uitgevoerd naar effectiviteit is methodologisch van onvoldoende kwaliteit. Er is dus voldoende ruimte voor verbetering. Om te slagen moeten evaluaties: (1) meer gebaseerd zijn op kwantitatieve gegevens, die het mogelijk maken meta-analyses uit te voeren; en (2) al in de ontwikkelingsfase van de interventies worden geïmplementeerd. Dit is waar IMPACT Europe een bijdrage kan leveren, door de te ontwikkelen evaluatietoolkit.

PILOT VAN TOOLKIT EN KENNISDATABASE

In 2016 vindt de pilot van de toolkit en kennisdatabase plaats door professionals in 4 landen (Nederland, Engeland, Duitsland en Denemarken). In de pilot zullen een of meerdere interventies of programma's met behulp van de toolkit en database worden getest. Het Verwey-Jonker Instituut organiseert en begeleidt deze pilot. In Nederland worden de toolkit en database getest door de politie Noord-Holland en Amsterdam met haar integrale partners (gemeenten waaronder Haarlem, veiligheidshuizen, Reclassering Nederland, NCTV en OM). Deze organisaties zullen een training ontvangen en vervolgens de beschikking krijgen over de toolkit en kennisdatabase, om zo tot geëvalueerde interventies te kunnen komen. In de zomer van 2017 zullen de definitieve evaluatietoolkit en kennisdatabase gereed zijn, en toegankelijk zijn voor professionals in Nederland en andere Europese landen. Zie voor

meer informatie de [website](#) van het project. <<

Dianne van Hemert, Ron van Wonderen, en Theo Muskee zijn achtereenvolgens werkzaam bij TNO, Verwey-Jonker Instituut en de nationale politie, eenheid Noord-Holland. De auteurs zijn bereikbaar voor vragen en discussies via e-mail: [dianne.vanhemert\(at\)tno.nl](mailto:dianne.vanhemert@tno.nl), [rvanwonderen\(at\)verwey-jonker.nl](mailto:rvanwonderen@verwey-jonker.nl), en [theo.muskee\(at\)politie.nl](mailto:theo.muskee@politie.nl).